KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 1.10.2015 r.
COM(2015) 480 final

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1005/2008 ustanawiającego wspólnotowy system zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym (NNN) połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1005/2008 ustanawiającego wspólnotowy system zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym (NNN) połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania

1. WPROWADZENIE

Nielegalne, nieraportowane i nieuregulowane połowy (NNN) zmniejszają zasoby rybne, niszczą siedliska morskie, podważają bezpieczeństwo żywnościowe, zakłócają konkurencję, szkodzą interesom uczciwych rybaków oraz osłabiają nadmorskie społeczności, szczególnie w krajach rozwijających się. Połowy NNN stwarzają poważne zagrożenie środowiskowe dla zasobów rybnych i mogą prowadzić do załamania się rybołówstwa. Szacowana globalna wartość połowów NNN wynosi co najmniej 10 mld EUR rocznie[1]. 11–26 mln ton ryb rocznie pochodzi z nielegalnych połowów, co odpowiada co najmniej 15 % światowych połowów. W rezultacie dochodzi do utraty znacznej części zasobów, przychodów, pożywienia i źródeł utrzymania. Stanowi to poważne wyzwanie w dziedzinach: praw człowieka i bezpieczeństwa ludzi, bezpieczeństwa morskiego, działalności gospodarczej i wymiany handlowej zarówno na morzu, jak na lądzie.

Fakt, że niektóre państwa nie wywiązują się ze swoich zobowiązań międzynarodowych spoczywających na nich na mocy prawa międzynarodowego jako na państwach bandery, doprowadził społeczność międzynarodową do poszukiwania innowacyjnych sposobów rozwiązania problemu połowów NNN. Kodeks odpowiedzialnego rybołówstwa z 1995 r. i międzynarodowy plan działania na rzecz zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania (IPOA) z 2001 r. przyjęte przez Organizację Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) były punktem wyjścia nowej epoki w dziedzinie międzynarodowych zobowiązań dotyczących zapewniania trwałości zasobów morskich. W kontekście międzynarodowego prawa w dziedzinie rybołówstwa, w szczególności Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza z 1982 r. (UNCLOS) i umowy Narodów Zjednoczonych o zasobach rybnych (UNFSA) z 1995 r., wymienione wyżej niewiążące teksty ustanowiły ramy i narzędzia do celów zwalczania połowów NNN. Zgodnie z tymi postanowieniami wszystkie państwa mają obowiązek podjąć odpowiednie działania w celu zapewnienia zrównoważonego zarządzania zasobami morskimi i współpracować ze sobą w tym celu. Ponadto FAO przyjęła w 2009 r. Umowę o środkach stosowanych przez państwo portu w celu zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania (PSMA). Celem tej umowy jest zapewnienie poprzez zharmonizowane środki wzmocnionej współpracy wielostronnej w zakresie zwalczania połowów NNN i blokowania napływu produktów pochodzących z połowów NNN na rynki. Regionalne organizacje ds. rybołówstwa (RFMO) opracowały również środki w celu zwalczania połowów

[1] Agnew i in., 2009, PLoS ONE 4(2): e4570.

NNN, takie jak system dokumentowania połowów[2], rozszerzone obowiązki państwa bandery i wykazy statków NNN[3].

Narody Zjednoczone podkreśliły również znaczenie walki z połowami NNN w ramach celów zrównoważonego rozwoju ONZ, uznając ją za jeden z punktów wchodzących w zakres celu dotyczącego ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów oceanów, mórz i zasobów morskich na rzecz zrównoważonego rozwoju[4].

Unia Europejska (UE) jest umawiającą się stroną UNCLOS, UNSFA i PSMA oraz członkiem lub współpracującym członkiem niezrzeszonym sześciu RFMO zajmujących się połowami tuńczyka[5] i 11 organizacji zajmujących się połowami gatunków innych niż tuńczyk[6].

Mając na względzie skalę i pilność problemu połowów NNN, UE postanowiła wzmocnić swoje działania i przyjąć dodatkowe środki wynikające z istniejących ram międzynarodowych. W 2008 r. Rada przyjęła rozporządzenie (WE) nr 1005/2008 ustanawiające wspólnotowy system zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania (rozporządzenie w sprawie połowów NNN)[7], które weszło w życie w dniu 1 stycznia 2010 r. W 2009 r. Komisja przyjęła szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia w sprawie połowów NNN[8].

Rozporządzenie w sprawie połowów NNN odzwierciedla odpowiedzialność każdego państwa, zarówno państwa członkowskiego, jak i państwa trzeciego, w odniesieniu do wypełnienia jego zobowiązań międzynarodowych spoczywających na nim jako na państwie bandery, państwie portu, państwie nadbrzeżnym lub państwie zbytu. Jest to przejrzysty i niedyskryminujący instrument, który ma zastosowanie do wszystkich statków zaangażowanych w zarobkową eksploatację zasobów połowowych przeznaczonych na rynek UE i do każdego obywatela Unii uczestniczącego w działalności połowowej pod jakąkolwiek banderą. Rozporządzenie w sprawie połowów NNN ma na celu zapobieganie handlowi produktami rybołówstwa pochodzącymi z połowów NNN z przeznaczeniem do UE oraz jego powstrzymywanie i eliminowanie.

Aby osiągnąć te cele, UE wprowadziła szereg narzędzi służących poprawie identyfikowalności oraz ułatwieniu komunikacji i współpracy między UE, państwami członkowskimi i państwami trzecimi, a także RFMO. Narzędzia te obejmują unijny system świadectw połowowych, system wzajemnej pomocy między państwami członkowskimi, proces współpracy z państwami trzecimi i tworzenie wykazów statków NNN.

Zwalczając połowy NNN zarówno na terytorium UE, jak i poza nim, UE chroni zasoby niezbędne do utrzymania ludzi, sprzyja rozwojowi sektora legalnego rybołówstwa i stwarza równe warunki działania. Czyni to poprzez działania na rzecz podniesienia standardów w zakresie zarządzania rybołówstwem zarówno w państwach trzecich, jak i państwach członkowskich.

---

[2] W odniesieniu do systemów dokumentowania połowów RFMO zob. załącznik V do rozporządzenia Komisji (WE) nr 1010/2009, Dz.U. L 280 z 27.10.2009, s. 1, dotyczący systemów dokumentacji połowów przyjętych przez regionalne organizacje ds. rybołówstwa i uznanych za zgodne z wymogami rozporządzenia w sprawie połowów NNN.
[3] W odniesieniu do wykazów statków NNN RFMO zob. część B załącznika do rozporządzenia Komisji (UE) nr 468/2010 ostatnio zmienionego rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 1296/2015, Dz.U. L 199 z 29.7.2015, s. 12.
[4] Zob. cel 14.4 na stronie internetowej https://sustainabledevelopment.un.org/sdgsproposal.html
[5] Zob. szczegółowy wykaz na stronie internetowej: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo/index_pl.htm
[6] Zob. szczegółowy wykaz na stronie internetowej: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo/index_pl.htm
[7] Dz.U. L 286 z 29.10.2008, s. 1.
[8] Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1010/2009, Dz.U. L 280 z 27.10.2009, s. 1.

Oprócz polityki zwalczania połowów NNN UE opracowała i wdrożyła zbiór różnych strategii politycznych dotyczących zrównoważonego zarządzania innymi zasobami naturalnymi, takimi jak drewno[9] oraz dzika fauna i flora[10].

Zgodnie z art. 55 rozporządzenia w sprawie połowów NNN państwa członkowskie są zobowiązane przekazać Komisji sprawozdanie ze stosowania tego rozporządzenia. Na podstawie tych sprawozdań i własnych obserwacji Komisja musi przedłożyć sprawozdanie Radzie i Parlamentowi Europejskiemu.

Pięć lat po wejściu w życie rozporządzenia w sprawie połowów NNN można dostrzec szereg wymiernych rezultatów. Niniejszy komunikat przedstawia w skrócie kluczowe osiągnięcia wynikające ze stosowania rozporządzenia w sprawie połowów NNN[11]. Bardziej szczegółowe informacje statystyczne dotyczące wykonania rozporządzenia w państwach członkowskich w odniesieniu do inspekcji i kontroli operacji wyładunku i przeładunku; danych dotyczących świadectw połowowych; przywozu, wywozu i powrotnego wywozu oraz korzystania z systemów technologii informacyjnej (IT); stosowania kar; współpracy; prowadzonych szkoleń i działań podnoszących świadomość można znaleźć w badaniu na temat aktualnego stanu stosowania i wykonania rozporządzenia w sprawie połowów NNN[12].

2. ROZPORZĄDZENIE W SPRAWIE POŁOWÓW NNN – GŁÓWNE OSIĄGNIĘCIA

Priorytetem politycznym UE w ostatnich latach jest zwalczanie połowów NNN. Walkę UE z połowami NNN można podzielić na cztery wzajemnie powiązane kluczowe obszary działania: współpracę z państwami członkowskimi, współpracę z państwami trzecimi, prowadzenie dochodzeń w sprawie statków, co do których istnieje przypuszczenie, że biorą udział w połowach NNN, oraz współpracę międzynarodową i współpracę z zainteresowanymi stronami. We wszystkich tych obszarach UE koncentruje się na tworzeniu środowiska sprzyjającego pozytywnej zmianie poprzez reformę strukturalną obejmującą identyfikację państw, przedsiębiorstw lub nawet osób fizycznych.

2.1. WSPÓŁPRACA Z PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI

- **Państwa członkowskie i ich obowiązki jako państw bandery**

W tym samym czasie co rozporządzenie w sprawie połowów NNN weszły w życie dwa inne ważne akty prawne UE: rozporządzenie w sprawie kontroli[13] i rozporządzenie dotyczące upoważnień do prowadzenia działalności połowowej[14]. Doprowadziło to istotnej reformy unijnego

[9] Zob. plan działań UE na rzecz egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa (na stronie internetowej http://www.euflegt.efi.int/flegt-action-plan).
[10] Zob. działania UE na rzecz zwalczania nielegalnego handlu dziką fauną i florą, jak opisano w komunikacie Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie podejścia UE do nielegalnego handlu dziką fauną i florą (COM(2014) 64 final z 7.2.2014) i dokumencie roboczym Komisji dotyczącym streszczenia odpowiedzi uzyskanych w ramach konsultacji z zainteresowanymi stronami na temat podejścia UE do nielegalnego handlu dziką fauną i florą (SWD(2014) 347 final z 26.11.2014).
[11] Szczegółowe przepisy unijne dotyczące zwalczania połowów NNN, w tym dokumenty prawne, wyjaśnienia i materiały prasowe, można znaleźć na stronie internetowej http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/illegal_fishing/index_pl.htm
[12] http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/studies/iuu-regulation-application/index_en.htm
[13] Dz.U. L 343 z 22.12.2009, s. 1.
[14] Dz.U. L 286 z 29.10.2008, s. 33.

systemu kontroli przy jednoczesnym zapewnieniu braku dyskryminacji pomiędzy statkami UE prowadzącymi działania na wodach unijnych a statkami prowadzącymi działania na wodach państwa trzeciego. Komisja wkłada wiele wysiłku w wykonanie wszystkich trzech rozporządzeń, aby zapewnić wywiązanie się przez państwa członkowskie z ich obowiązków jako państw bandery, tak jak oczekuje się tego od państw trzecich.

- **Państwa członkowskie i ich obowiązki jako państw portu**

Rozporządzenie w sprawie połowów NNN zapewnia państwom członkowskim UE solidne ramy wdrażania środków stosowanych przez państwo portu w celu zmniejszenia prawdopodobieństwa bezpośredniego wyładowania na terenie UE produktów rybołówstwa pochodzących z połowów NNN. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie połowów NNN statki z państw trzecich mogą korzystać jedynie z wyznaczonych portów oraz muszą stosować się do rygorystycznych warunków dotyczących korzystania z tych portów. W latach 2012–2013 państwa członkowskie UE przeprowadziły w swoich portach inspekcje prawie 1 500 statków rybackich. W ramach tych inspekcji wykryto szereg naruszeń związanych np. z błędami w deklaracjach wyładunkowych, błędnymi informacjami w dziennikach połowowych statku, nieuwzględnieniem środków stosowanych przez państwo portu, w tym niewysłaniem powiadomienia o wejściu lub wyładunkiem pod nieobecność inspektora.

W wyniku rygorystycznych inspekcji operacji wyładunku i przeładunku prowadzonych przez statki państw trzecich w portach UE nastąpiło wiele zmian. Przykładem do odnotowania jest port w Las Palmas, gdzie prowadzone przez władze hiszpańskie rygorystyczne kontrole produktów rybołówstwa pochodzących z łowisk wysokiego ryzyka w Afryce Zachodniej doprowadziły do znacznego zmniejszenia liczby wyładunków produktów rybołówstwa pochodzących z działalności połowowej NNN.

- **Państwa członkowskie i ich obowiązki jako państw zbytu**

Rozporządzenie w sprawie połowów NNN zapewnia państwom członkowskim narzędzia do kontrolowania przywozu do UE, umożliwiając im monitorowanie przeznaczonych do UE przepływów handlowych pochodzących z operacji połowowych prowadzonych poza wodami UE. Korzystanie z danych wywiadowczych pochodzących ze świadectw połowowych i informacji handlowych oraz ich udostępnianie umożliwiło organom państw członkowskich usprawnienie procesów weryfikacji przywozu. Wiedza ta stanowi solidną podstawę do przeprowadzania skutecznej analizy ryzyka, umożliwiając organom ocenę, czy np. określony schemat przywozu jest racjonalny z punktu widzenia gospodarki rybackiej. Skuteczna analiza ryzyka jest niezbędna z uwagi na skalę przywozu produktów rybołówstwa: w latach 2010–2013 państwa członkowskie otrzymały ponad 810 000 świadectw połowowych i 108 000 oświadczeń zakładów przetwórczych oraz wysłały ponad 6 400 wniosków o przeprowadzenie weryfikacji.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie połowów NNN możliwe jest zakazanie przywozu, jeżeli w ramach przeprowadzonych weryfikacji państwa członkowskie ustalą, że dostawa pochodzi z połowów NNN. Od 2010 r. państwa członkowskie zakazały przywozu w przypadku ponad 200 dostaw. Podstawy zakazu przywozu mogą obejmować: fałszywe, nieważne, błędne lub niekompletne świadectwa połowowe; naruszenie krajowych lub określonych przez RFMO środków ochrony i zarządzania, w tym kwot; nielegalny przeładunek na morzu; prowadzenie połowów przez statek rybacki niewpisany do wykazu statków upoważnionych do prowadzenia działalności na obszarze danej RFMO czy też brak współpracy lub niepodjęcie należytych działań przez państwo bandery odpowiedzialne za poświadczenie połowu.

Aby zapewnić skuteczną kontrolę, usprawniono współpracę w państwach członkowskich między organami zaangażowanymi w kontrole graniczne, takimi jak: organy celne, departamenty właściwe ds. sanitarnych i ds. rybołówstwa, które muszą ze sobą współpracować w celu ochrony rynku UE przed produktami rybołówstwa pochodzącymi z połowów NNN.

- **Współpraca między państwami członkowskimi**

Rozporządzenie w sprawie połowów NNN ułatwia współpracę między państwami członkowskimi w zakresie zwalczania połowów NNN. System wzajemnej pomocy umożliwia państwom członkowskim wzajemne ostrzeganie się o podejrzanych transakcjach dotyczących produktów rybołówstwa pochodzących z połowów NNN oraz może być wykorzystywany przez Komisję do wysyłania ostrzeżeń i informacji do wszystkich państw członkowskich. Od 2010 r. w ramach systemu wzajemnej pomocy Komisja wysłała ponad 160 wiadomości do organów państw członkowskich w celu ukierunkowania ich kontroli i inspekcji na sytuacje związane z ryzykiem i zażądania przeprowadzenia dochodzenia w sprawie przypuszczalnych połowów NNN. Państwa członkowskie wymieniają się informacjami w przypadku dostaw objętych zakazem przywozu oraz kontroli ukierunkowanych na statki rybackie, agentów i działalność przywozową. Wiadomości takie wysyłano do państw członkowskich na przykład w odniesieniu do niezgodnego z przepisami zachowania statków rybackich z państw trzecich prowadzących działalność w Afryce Zachodniej. Wskutek tego różne państwa nadbrzeżne nałożyły grzywny o wartości ponad 4,2 mln EUR. Inny konkretny przykład dotyczył fałszywych licencji udzielonych przez państwo trzecie; sytuacja ta zakończyła się odzyskaniem od tego państwa trzeciego opłat licencyjnych w wysokości ponad 2 mln EUR.

2.2. WSPÓŁPRACA Z PAŃSTWAMI TRZECIMI

Międzynarodowe ramy prawne nakładają na wszystkie państwa obowiązek podjęcia właściwych środków oraz współpracy w celu zapewnienia zrównoważonego zarządzania zasobami morskimi. Pojęcie obowiązku państwa bandery i państwa nadbrzeżnego stopniowo zyskało coraz większe znaczenie w prawie międzynarodowym dotyczącym rybołówstwa i obecnie rozumiane jest jako obowiązek dochowania należytej staranności, tj. obowiązek podjęcia wszelkich możliwych starań i uczynienia wszystkiego, aby zapobiec połowom NNN, w tym obowiązek przyjęcia niezbędnych środków administracyjnych i środków egzekwowania prawa w celu zapewnienia, aby statki rybackie podnoszące banderę danego państwa, jego obywatele lub statki rybackie prowadzące działalność na jego wodach nie były zaangażowane w działalność stanowiącą naruszenie obowiązujących środków ochrony żywych zasobów morza i zarządzania tymi zasobami, a w przypadku naruszenia także obowiązek współpracy z innymi państwami w celu przeprowadzenia dochodzenia i w razie potrzeby nałożenia kar wystarczająco surowych w celu powstrzymania naruszeń oraz pozbawienia sprawców korzyści czerpanych z nielegalnej działalności, jak również obowiązek prowadzenia konsultacji.

W ramach rozporządzenia w sprawie połowów NNN wprowadzono narzędzia i metodykę w celu zapewnienia wypełnienia przez wszystkie państwa tych obowiązków dotyczących połowów NNN i zarządzania rybołówstwem. Powiadomienia składane przez państwa bandery, świadectwa połowowe i proces uznawania niewspółpracujących państw trzecich stanowią dla UE skuteczny zestaw narzędzi pozwalający na zaostrzenie walki z połowami NNN we współpracy z państwami trzecimi na całym świecie.

UE stosuje środki służące zapobieganiu połowom NNN oraz ich powstrzymywaniu i eliminowaniu jako instrument pomocy państwom trzecim w rozwiązywaniu problemów związanych z zarządzaniem rybołówstwem. Celem UE jest zapewnienie pomocy państwom trzecim, w tym krajom rozwijającym się, poprzez dialog, współpracę oraz pomoc techniczną i

rozwojową w celu: wzmocnionego wdrażania ich polityk i narzędzi, nakładania wystarczająco odstraszających kar na tych, którzy naruszają zasady, poprawy ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów morskich oraz zapewniania lepszych możliwości społecznościom rybackim i uczciwym podmiotom. W ciągu ostatnich kilku lat Komisja była w stanie pomóc kilku państwom trzecim we wprowadzeniu zasadniczych zmian w ich polityce rybołówstwa, np. poprzez zmianę ich ustawodawstwa, budowanie zdolności lub usprawnienie monitorowania, kontroli i nadzoru. Państwa te przejęły odpowiedzialność za reformy i dostosowały zarządzanie rybołówstwem do obowiązujących norm prawa międzynarodowego.

- **Poprawa identyfikowalności przywozu w dziedzinie rybołówstwa morskiego**

Unijny system świadectw połowowych wprowadzono w celu poprawy identyfikowalności wszystkich produktów rybołówstwa morskiego będących przedmiotem handlu z UE w całym łańcuchu dostaw, od sieci do talerza. System świadectw tworzy podstawę do współpracy z państwami trzecimi. Dotychczas 91 państw trzecich zgłosiło swoje właściwe organy na mocy rozporządzenia w sprawie połowów NNN i stosuje unijny system świadectw połowowych w odniesieniu do wywozu do UE[15].

W ramach procesu oceny państw trzecich Komisja analizuje we współpracy z Europejską Agencją Kontroli Rybołówstwa (EFCA) próby świadectw połowowych z państw trzecich w celu określenia słabości i niedociągnięć w ich systemach zatwierdzania. Na wniosek tych państw trzecich Komisja może zapewnić im szkolenia i budowanie zdolności, co przyczynia się do ciągłej poprawy ich systemów zatwierdzania świadectw połowowych[16]. Ponadto szereg państw trzecich wprowadziło nowoczesne systemy IT służące do prowadzenia kontroli krzyżowych danych wymaganych do zatwierdzenia świadectw połowowych, a niektóre państwa wprowadziły także środki stosowane przez państwa zbytu (takie jak krajowe systemy świadectw połowowych) zgodnie z zaleceniami FAO zawartymi w IPOA.

- **Wzmocnienie zarządzania rybołówstwem poprzez dialog**

Głównym celem polityki UE wobec połowów NNN jest współpraca z państwami trzecimi na rzecz wspierania zmian w postępowaniu i wzmacniania zarządzania rybołówstwem. Dialogi można rozpocząć w następstwie oceny przestrzegania przepisów przez państwo trzecie jako państwo bandery, państwo nadbrzeżne, państwo portu lub państwo zbytu, a także poziomu zaangażowania w walkę z połowami NNN, uwzględniając jednocześnie ogólny poziom rozwoju państwa.

Komisja zainicjowała już dialog z prawie 50 państwami. Proces dialogu, poprzez wizyty i spotkania, doprowadził do reform ustawodawczych i administracyjnych w ponad 15 państwach. Do wymiernych wyników tej współpracy z państwami trzecimi zalicza się lepsze zarządzanie, a w szczególności zrewidowane ustawodawstwo, przyjęcie krajowych planów działania (NPOA) zgodnie z IPOA-IUU opracowanym przez FAO, zaostrzenie sankcji, lepszą współpracę, koordynację i mobilizację różnych odpowiednich organów oraz polityczne zaangażowanie na najwyższym szczeblu w zwalczanie połowów NNN. Proces dialogu zapewnił zainteresowanym państwom ramy wzmocnienia monitorowania, kontroli i nadzoru poprzez usprawnione monitorowanie działalności połowowej, w tym wymogi dotyczące satelitarnego systemu

[15] Zob. wykaz państw trzecich, które zgłosiły swoje właściwe organy na mocy rozporządzenia w sprawie połowów NNN na stronie internetowej: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/illegal_fishing/info/flag_state_notifications_en.pdf

[16] Takie działania przeprowadzono na Filipinach, w Curaçao, Republice Zielonego Przylądka, Ghanie, Papui-Nowej Gwinei, na Wyspach Salomona i w Korei.

monitorowania statków (VMS) w odniesieniu do flot krajowych i dalekomorskich, oraz wzmocnienie inspekcji i kontroli.

- **Wstępne uznanie państwa za niewspółpracujące („żółta kartka")**

W przypadkach, w których stwierdzonych niedociągnięć nie da się rozwiązać w drodze dialogu z państwem trzecim, Komisja powiadamiała państwo trzecie o ryzyku uznania go za niewspółpracujące w zakresie zwalczania połowów NNN (**procedura wstępnego uznania państwa za niewspółpracujące, art. 32, tzw. „żółta kartka"**). W odniesieniu do każdego z 18 dotychczasowych przypadków wstępnego uznania **państw za niewspółpracujące** Komisja zaproponowała środki dostosowane do potrzeb danego państwa w celu usunięcia zidentyfikowanych niedociągnięć w określonym terminie. Procedura ta tworzy ramy współpracy w celu osiągnięcia poprawy zarządzania rybołówstwem.

Komisja w ramach swoich prac w zakresie wstępnego uznania państwa za niewspółpracujące, uznania państwa za niewspółpracujące, zniesienia wstępnego uznania państwa za niewspółpracujące i wykreślenia z rejestru opiera się przede wszystkim na analizie środków podejmowanych przez państwa trzecie w odniesieniu do rożnych działań, takich jak przypadki działań NNN prowadzone przez statki podnoszące banderę danego państwa, przypadki działań NNN prowadzone na wodach danego państwa, działania rynkowe (przetwórstwo i wywóz) i działalność portowa, na ocenie przestrzegania porozumień międzynarodowych, instrumentów „miękkiego prawa", w tym zgodności ze środkami RFMO, i instrumentów egzekwowania prawa (w tym na analizie obowiązujących ram prawnych i administracyjnych) oraz konkretnych reakcji na wystąpienie połowów NNN (w tym odpowiednich środków odstraszających), a także uwzględnia status kraju rozwijającego się.

W listopadzie 2012 r. **procedury wstępnego uznania państw za niewspółpracujące** wszczęto w odniesieniu do: Belize, Kambodży, Fidżi, Gwinei, Panamy, Sri Lanki, Togo i Vanuatu[17]; w listopadzie 2013 r. w odniesieniu do Curaçao, Ghany i Korei[18]; w czerwcu 2014 r. w odniesieniu do Filipin i Papui-Nowej Gwinei[19]; w grudniu 2014 r. w odniesieniu do: Wysp Salomona, Tuvalu, Saint Kitts i Nevis oraz Saint Vincent i Grenadyny[20] i w kwietniu 2015 r. w odniesieniu do Tajlandii[21].

Wstępnie uznane za niewspółpracujące państwa, które wykazały postępy zgodnie z zaproponowanymi środkami, otrzymywały w razie potrzeby dodatkowy czas konieczny do zakończenia reform. W lipcu 2013 r. Komisja rozszerzyła grupę państw wstępnie uznanych za niewspółpracujące o: Fidżi, Panamę, Sri Lankę, Togo i Vanuatu na podstawie dotychczasowych postępów i przyznała odpowiedni czas na przyjęcie zrewidowanych ram prawnych i zbudowanie zdolności kontrolnych w ich sektorach rybołówstwa zgodnie w wymogami międzynarodowymi. Takim samym rozszerzeniem objęto w lipcu 2014 r. Curaçao, Ghanę i Koreę, w lutym 2015 r. Filipiny i Papuę-Nową Gwineę, zaś w marcu 2015 r. Ghanę i Curaçao.

[17] Dz.U. C 354 z 17.11.2012, s. 1.
[18] Dz.U. C 346 z 27.11.2013, s. 26.
[19] Dz.U. C 185 z 17.6.2014, s. 2 i s. 17.
[20] Dz.U. C 447 z 13.12.2014, s. 6, 16 i 13, Dz.U. 453 z 17.12.2014, s. 5.
[21] Dz.U. C 142 z 29.4.2015, s. 7.

- **Uznanie państwa za niewspółpracujące („czerwona kartka”)**

W przypadkach, w których państwo wstępnie uznane za niewspółpracujące nie rozwiązało problemów związanych z połowami NNN zgodnie z zobowiązaniami międzynarodowymi, Komisja uznawała to państwo za państwo niewspółpracujące w zakresie zwalczania połowów NNN (**procedura uznania państwa za niewspółpracujące, art. 31, tzw. „czerwona kartka”**) i przedstawiała Radzie wniosek dotyczący wpisania tego państwa do wykazu niewspółpracujących państw trzecich (**procedura wpisania do wykazu, art. 33**). Uznanie i późniejsze wpisanie do wykazu skutkują wprowadzeniem środków handlowych, w tym zakazu przywozu do UE produktów rybołówstwa pochodzących z państw niewspółpracujących oraz zakazu prowadzenia działalności na wodach państw niewspółpracujących nakładanego na statki UE.

W listopadzie 2013 r. wszczęto **procedury uznania państwa za niewspółpracujące** w odniesieniu do Belize, Kambodży i Gwinei[22], zaś w październiku 2014 r. w odniesieniu do Sri Lanki[23]. **Procedury wpisania do wykazu**, skutkujące przyjęciem przez Radę decyzji o wpisaniu państw do wykazu państw niewspółpracujących, zakończyły się w marcu 2014 r. w odniesieniu do Belize, Kambodży i Gwinei[24] i w styczniu 2015 r. w odniesieniu do Sri Lanki[25].

Skutkiem procedur uznania państw za niewspółpracujące jest wdrożenie przepisów określonych w **art. 18 ust. 1 lit. g)**, tzn. państwa członkowskie zakazują przywozu produktów rybołówstwa morskiego z państwa trzeciego uznanego za niewspółpracujące objętego świadectwami połowowymi z datami zatwierdzenia od dnia wejścia w życie decyzji wykonawczej Komisji. Od dnia wejścia w życie decyzji wykonawczej Rady procedura wpisania do wykazu wiąże się ze środkami handlowymi określonymi w **art. 38**, takimi jak: zakaz przywozu, odmowa przyjęcia świadectw połowowych, zakaz zakupu statków rybackich, zakaz zmiany bander statków rybackich podnoszących bandery państw członkowskich, zakaz zawierania umów czarterowych, zakaz wywozu unijnych statków rybackich, zakaz zawierania z obywatelami Unii prywatnych porozumień handlowych, zakaz prowadzenia wspólnych operacji połowowych z UE, możliwe wypowiedzenie obowiązujących dwustronnych umów w sprawie połowów lub umów o partnerstwie w sprawie połowów czy też niepodejmowanie dalszych negocjacji w celu zawarcia dwustronnych umów w sprawie połowów lub umów o partnerstwie w sprawie połowów.

- **Zniesienie wstępnego uznania państwa za niewspółpracujące i wykreślenie („zielona kartka”)**

Proces dialogu jest kontynuowany na wszystkich etapach procedury. W przypadkach, w których państwa wstępnie uznane za niewspółpracujące, uznane za takie lub wpisane do wykazu podjęły konkretne środki w celu trwałej poprawy zwalczania działalności NNN, Komisja znosiła status wstępnego uznania państwa za niewspółpracujące lub przedstawiała Radzie wniosek dotyczący wykreślenia danego państwa z wykazu, w zależności od etapu procedury (tzw. „zielona kartka”).

W październiku 2014 r. Komisja zniosła status wstępnego uznania państwa za niewspółpracujące w odniesieniu do Fidżi, Panamy, Togo i Vanuatu w następstwie reform strukturalnych dotyczących zarządzania rybołówstwem i solidnych gwarancji skutecznego wdrożenia tych reform[26]. W grudniu 2014 r. Rada wykreśliła Belize z wykazu państw niewspółpracujących w następstwie rewizji jego systemu zarządzania rybołówstwem i wprowadzenia konkretnych

[22] Dz.U. C 346 z 27.11.2013, s. 2.
[23] Dz.U. L 297 z 15.10.2014, s. 13.
[24] Dz.U. L 91 z 27.3.2014, s. 43.
[25] Dz.U. L 33 z 10.2.2015, s. 15.
[26] Dz.U. C 364 z 15.10.2014, s. 2.

środków zwalczania połowów NNN[27]. W kwietniu 2015 r. Komisja zniosła status wstępnego uznania państwa za niewspółpracujące w odniesieniu do Korei i Filipin w następstwie zasadniczych reform strukturalnych dotyczących zarządzania rybołówstwem i solidnych gwarancji skutecznego wdrożenia tych reform[28].

- **Wspieranie państw trzecich**

W celu osiągnięcia trwałej zmiany często konieczne są szkolenia i budowanie zdolności.

Proces dialogu na temat połowów NNN zapewnia ramy dla takiego budowania zdolności, zaś Komisja, często we współpracy z Europejską Agencją Kontroli Rybołówstwa (EFCA), w odpowiedzi na konkretne wnioski, organizuje dla niektórych państw trzecich dostosowane do ich potrzeb sesje budowania zdolności poświęcone świadectwom połowowym oraz narzędziom i polityce w zakresie monitorowania, kontroli i nadzoru. Sesje dotyczące połowów NNN uzupełniają działania z zakresu budowania zdolności prowadzone przez Komisję i EFCA wspólnie z państwami trzecimi i międzynarodowymi organizacjami ds. rybołówstwa, w tym RFMO, pod auspicjami WPRyb. Obejmują one wykorzystanie wsparcia sektorowego w ramach umów o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów zawartych między UE a państwami trzecimi, których celem jest zwiększanie zdolności w zakresie monitorowania, kontroli i nadzoru oraz wzmacnianie zarządzania rybołówstwem w kraju partnerskim będącym stroną umowy o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów[29].

Oprócz licznych przypadków pomocy technicznej w celu sfinansowania określonych działań prowadzonych przez państwa trzecie ponad 55 krajów rozwijających się otrzymało pomoc techniczną z UE w ramach dwóch programów: ACP FISH II dla grupy państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) w wysokości 30 mln EUR i Tematycznego programu na rzecz środowiska i zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi, w tym energią (ENRTP) w wysokości 2 mln EUR. Wśród celów tych programów uwzględniono zrównoważone i sprawiedliwe zarządzanie rybołówstwem w określonych regionach. Zwalczanie połowów NNN stanowi nieodłączną część kilku nowych propozycji finansowania, istotnych w kontekście programów dotyczących bezpieczeństwa żywnościowego oraz programów dotyczących bezpieczeństwa morskiego. Celem działań UE jest przyjęcie całościowego i międzysektorowego podejścia wobec wszystkich problemów związanych z obszarem morskim, takich jak: połowy NNN, bezpieczeństwo żywnościowe, piractwo i zbrojne napaści na statki, międzynarodowa przestępczość zorganizowana i terroryzm na morzu, nielegalny handel, handel ludźmi, przemyt ludzi, handel bronią i narkotykami, handel zwierzętami i roślinami pozostającymi pod ochroną gatunkową oraz inne rodzaje nielegalnej działalności morskiej.

2.3. DOCHODZENIA W SPRAWIE STATKÓW, CO DO KTÓRYCH ISTNIEJE PRZYPUSZCZENIE, ŻE PROWADZĄ POŁOWY NNN

Od 2010 r. Komisja zbadała 200 przypadków dotyczących przypuszczalnego prowadzenia połowów NNN przez statki z 27 państw. Dochodzenia te opierały się na informacjach zebranych przez Komisję lub otrzymanych od państw członkowskich, państw trzecich i zainteresowanych stron. Bezpośrednio w wyniku tych dochodzeń osiem państw bandery (Belize, Brazylia, Hiszpania, Komory, Litwa, Panama, Republika Gwinei i Republika Korei) i cztery państwa

[27] Dz.U. L 360 z 17.12.2014, s. 53.
[28] Dz.U. C 142 z 29.4.2015, s. 5, Dz.U. C 142 z 29.4.2015, s. 6.
[29] Zob. dwustronne porozumienia z państwami spoza UE i kwoty przewidziane na rozwój polityki rybołówstwa na stronie internetowej: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/agreements/index_pl.htm

nadbrzeżne (Liberia, Gwinea Bissau, Republika Gwinei i Sierra Leone) nałożyły kary w postaci grzywien i opłat o wartości ponad 8 mln EUR na ponad 50 statków. W związku z tym, że w wyniku tych dochodzeń państwo bandery, państwo nadbrzeżne lub oba te państwa nałożyły kary, jak dotąd wpisanie statków do unijnego wykazu zgodnie z **art. 27 ust. 1** nie było konieczne. Jednocześnie Komisja zachęciła odnośne państwa bandery do rozpoczęcia reform administracyjnych i ustawodawczych w celu wzmocnienia kontroli działalności ich floty rybackiej.

Odnośne dochodzenia prowadzono głównie w obszarach, w których połowy NNN są najbardziej rozpowszechnione i wywierają poważny wpływ nie tylko na zasoby morskie, lecz także na źródła utrzymania lokalnych społeczności. Działania dotyczyły przypadków o faktycznym wymiarze unijnym, statków związanych z wywozem do UE, statków kontrolowanych przez agentów unijnych lub podnoszących bandery państw członkowskich UE.

Osiem RFMO prowadzi lub udostępnia wykazy statków, w przypadku których uznano, że prowadzą lub wspierają połowy NNN na podlegających im obszarach objętych konwencją. Wykazy te stanowią ważne narzędzia kontroli prowadzonych przez państwo bandery i państwo portu, ponieważ mogą być wykorzystywane przez inspektorów do przeprowadzenia analizy ryzyka dotyczącej działalności portowej i świadectw połowowych. Co roku UE na mocy rozporządzenia w sprawie połowów NNN transponuje wszystkie przedmiotowe wykazy do jednego unijnego wykazu statków NNN[30] zgodnie z **art. 30**.

Statkom rybackim wpisanym do unijnego wykaz statków NNN nie zezwala się na prowadzenie połowów na wodach państw członkowskich, nie przyznaje im się upoważnień do połowów, nie mogą być one czarterowane od państw członkowskich, nie zezwala się im na zawijanie do portów UE, zaopatrywanie się w zapasy lub paliwo ani na wymianę załogi, nie zezwala im się na podejmowanie jakichkolwiek działań wraz ze statkami rybackimi podnoszącymi banderę UE, mają one zakaz przywozu produktów rybołówstwa do UE, zakaz wystawiania świadectw połowowych oraz zakaz wywozu lub powrotnego wywozu z UE produktów rybołówstwa.

3. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA I WSPÓŁPRACA Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI

3.1. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Sama UE nie jest w stanie skutecznie zwalczać połowów NNN, współpraca międzynarodowa ma zatem zasadnicze znaczenie dla przyspieszenia procesu zmian w skali ogólnoświatowej. UE podpisała wspólne oświadczenia w sprawie zwalczania połowów NNN ze Stanami Zjednoczonymi we wrześniu 2011 r. i z Japonią w lipcu 2012 r. UE chce współpracować w kwestiach związanych ze zwalczaniem połowów NNN z każdym państwem, które podziela jej wartości w zakresie ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów morskich.

Komisja docenia postępy poczynione przez FAO w tworzeniu ogólnoświatowego rejestru statków rybackich, statków do transportu chłodniczego i statków dostawczych. Inicjatywa ta służy udostępnieniu informacji na temat identyfikacji statku i innych istotnych danych w celu zapewnienia wiarygodnego i szybkiego sposobu porównania danych z innymi źródłami. Komisja uczestniczy w konsultacjach ekspertów FAO dotyczących dokumentowania połowów. Popiera

[30] Dz.U. L 199 z 29.7.2015, s. 12.

stosowanie numerów IMO w odniesieniu do statków o pojemności brutto wynoszącej 100 i większej oraz z zadowoleniem przyjmuje zatwierdzone niedawno przez Komisję Rybołówstwa FAO dobrowolne wytyczne w sprawie funkcjonowania państwa bandery.

Komisja ściśle współpracuje z INTERPOLEM. W 2013 r. Komisja została obserwatorem w grupie roboczej ds. przestępstw związanych z rybołówstwem utworzonej w ramach programu INTERPOLU dotyczącego przestępstw przeciwko środowisku. Wraz z państwami członkowskimi Komisja wspiera projekt INTERPOLU SCALE, który jest globalną inicjatywą na rzecz wykrywania, powstrzymywania i zwalczania przestępstw związanych z rybołówstwem.

3.2. WSPÓŁPRACA Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI

Współpraca międzynarodowa ma zasadnicze znaczenie w zwalczaniu połowów NNN, jednak ważne jest również zaangażowanie wszystkich innych istotnych zainteresowanych stron.

Organizacje pozarządowe odgrywają znaczącą rolę w walce z połowami NNN poprzez ich prace w dziedzinie identyfikacji i rejestracji nielegalnej działalności połowowej, poprzez zachęcanie decydentów na całym świecie do uwzględniania kwestii połowów NNN w programach politycznych oraz poprzez ich pracę z ogółem społeczeństwa w celu podnoszenia świadomości w odniesieniu do znaczenia problemów związanych z połowami NNN. Organizacje pozarządowe często dostarczają solidne dowody na istnienie działalności NNN, które Komisja może wykorzystać w różnych dochodzeniach.

Współpraca z przemysłem jest istotna, ponieważ znajduje się on na pierwszej linii, jeżeli chodzi o wykonywanie rozporządzenia w sprawie połowów NNN. Przemysł zwraca obecnie większą uwagę na wszystkie elementy składowe łańcucha dostaw w celu zapewnienia, aby do UE wprowadzano jedynie produkty rybołówstwa pochodzące z legalnych połowów. Na tej zmianie polityki skorzystali legalni dostawcy, a straciły podmioty działające nielegalnie. Dzięki informacjom uzyskanym od przemysłu, bezpośrednio lub za pośrednictwem organów krajowych, Komisja dowiedziała się o wielu praktycznych kwestiach, które można uwzględnić w celu zwiększenia skuteczności rozporządzenia w sprawie połowów NNN.

4. ROZPORZĄDZENIE W SPRAWIE POŁOWÓW NNN – KOLEJNE KROKI

Po pięciu latach od wdrożenia rozporządzenia w sprawie połowów NNN wyraźnie widoczny jest jego wpływ na działalność połowową na całym świecie. Na mocy rozporządzenia ustanowiono stały mechanizm umożliwiający współpracę między UE a państwami trzecimi. Dzięki rozporządzeniu wzrosła gotowość państw członkowskich i państw trzecich do poprawy przestrzegana ich zobowiązań międzynarodowych jako państw bandery, państw nadbrzeżnych, państw portu lub państw zbytu. Państwa członkowskie i państwa trzecie obecnie zdają sobie także sprawę z tego, że korzyści wynikające ze zwalczenia połowów NNN są konkretne i wiążą się z większymi dochodami budżetu lokalnego lub budżetu państwa, dochodami, które w przeciwnym razie przypadłyby agentom NNN.

Na poziomie wewnętrznym Komisja będzie kontynuować działania na rzecz poprawy obecnego systemu oraz uproszczenia i unowocześnienia procesu wykonywania rozporządzenia w sprawie połowów NNN. Określono szereg usprawnień technicznych, które można wprowadzić na podstawie obecnie obowiązującego tekstu prawnego. Celem jest zwiększenie opłacalności obecnego systemu, poprzez jego uproszczenie polegające na przejściu z systemu opartego na dokumentach w wersji papierowej na system oparty na dokumentach w wersji elektronicznej. Pozwoli to na zwiększenie identyfikowalności transakcji i ochronę systemu przed fałszowaniem

dokumentów. Komisja w szczególności zmodernizuje system świadectw połowowych za pomocą systemu IT oraz stworzy zharmonizowany system wymiany informacji i prowadzenia kontroli krzyżowych informacji we współpracy z EFCA. Ten nowy system IT umożliwi usunięcie luk w kontrolach przywozu oraz lepsze monitorowanie całego procesu wykorzystania każdego świadectwa połowowego podzielonego na kilka dostaw, co pozwoli uniknąć prania produktów rybołówstwa pochodzących z połowów NNN. Zharmonizowana analiza ryzyka doprowadzi do przyjęcia bardziej opłacalnego podejścia wobec kontroli świadectw połowowych i zmniejszenia obciążeń administracyjnych po stronie organów celnych państwa członkowskiego. Ulepszenia te zostaną wprowadzone w latach 2015–2016.

Na poziomie zewnętrznym Komisja będzie kontynuować współpracę z państwami trzecimi w ramach współpracy dwustronnej, dialogu i formalnego procesu w ramach procedur wstępnego uznania, uznania i wpisania do wykazu w celu skorygowania stwierdzonych problemów związanych z połowami NNN.

Komisja nadal będzie oferować państwom trzecim pomoc techniczną i rozwojową, aby zdołały rozwiązać swoje problemy związane z połowami NNN. Można to osiągnąć poprzez działania ukierunkowane na budowanie zdolności administracji państw trzecich oraz w ramach unijnych programów pomocy rozwojowej poprzez analizę porównawczą potrzeb państw trzecich i zakresu odpowiednich możliwych programów.

W ramach swoich starań na rzecz poprawy międzynarodowego zarządzania zasobami oceanów Komisja rozważy również, jakie dodatkowe działania należy podjąć na szczeblu międzynarodowym w celu zwalczenia połowów NNN[31].

Ponadto należy zauważyć, że Komisja przedstawiła wniosek w sprawie dostosowania rozporządzenia w sprawie połowów NNN do nowych zasad wprowadzonych Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej[32]. Proces ten jest nadal w toku na szczeblu Parlamentu Europejskiego i Rady.

[31] Zob. konsultacje społeczne prowadzone przez Komisję Europejską na temat zarządzania zasobami oceanów: http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/ocean-governance/index_pl.htm

[32] Zob. wniosek dotyczący ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1005/2008 ustanawiające wspólnotowy system zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania, COM(2012) 332 final – 2012/0162 (COD), na stronie internetowej http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=1439200039646&uri=CELEX:52012PC0332